

Nekaj o letošnji ceni

kokonov ali židnih mešičkov. *)

Vodstvo štajarske družbe za svilo- ali židorejo nannja v časniku štajarske kmetijske družbe, da gosp. Tit Rochel et Comp. v Gradcu v imenu štajarske družbe plačuje žive kokone od 75 kr. do 1 gold. 10 kr. potem kolikor več ali manj jih na 1 funt gré (tedaj najdražje, če so mešički težki in jih manj kot 300 en funt vaga in tako dalje). Če pa so kokoni umorjeni, doplača uni ceni še deseti del več. Ta cena velja le za domači štajarski pridelek. Za kokone iz drugih dežel poslane plača po 10 kr. manj vsaki funt.

Stanovi, kateri morejo slovenščini dosti koristiti.

Iz govora „o duševnem razvitku Jugoslavjanov“, ki ga je imel g. Fr. Zakrajšek veliki pondeljek t. l. v Gorici.

Častitim gospodom duhovnikom in učiteljem na deželi nočem njih slave krajsati s tem, kar bom tukaj omenil; ker dobro vem, da slovenski duhovniki so možje, katerim v pospeševanju našega napredka največa hvala in slava gré. Oni so poklicani ljudstvo ne samo v duhovnem ali cerkvenem, temuč tudi v posvetnem smislu izobraževati in osrečevati. Duhovnikova beseda je ljudstvu sveta in posebno slovenskemu; duhovnik ima gotovo najlepšo nalogo na svetu, ktere pa ne sme rešiti le enostrano. Jaz bi trdil, da je ta naloga posebno pri duhovnikih na slovenski zemlji dvojne nature, gledé na dušo in gledé na posvetno, se vé da pošteno in katoliško izomiko. Nekteri gospodje duhovniki na deželi bi se tedaj morali takošnega dela bolj resno poprijeti in ne samo prebirati časnikov slovenskih, temuč tudi, kolikor čas pripusti, ukaželnim kmetom osobito pa mladenčem razlagati jih. Na tak način bo še le sprevidel kmet svojo veljavo sploh človečno, posebno pa narodsko.

Zraven gospodov duhovnikov moralo bi pa tudi učiteljem na kmetih bolj mar biti za tako ravnanje. Z dopisovanjem v naše časnike ni še vse pri kraju, k večemu pišeš ali v zabavo ali v resni poduk že izurjenih bravcov. Ze sv. pismo veli, nevedne podučevati in jim dobre svéte dajati. Kdo je pa nevedniši od bornega kmeta, ki skoro še ne zná ceniti svojega jezika, ki se oslepariti dá goljufom iz zgolj nevednosti in prevelike boječnosti. S pošteno omiko raste tudi svoboda v dobrem pomenu. Poglej premožnega kmeta, ki je že nekaterekrate polukal v časnike; kako pametno se on véde, njegova beseda in vsa obnaša očitno kaže nekako omiko, kako je zdaj zgovoren, pameten v razsojevanji in malo da ne celó — politikar! To zgovornost, to lepo obnašo in sploh narodne veljave občut nakloniti prostim ljudjem na slovenski deželi, ne bodi nikar zadnja skrb njih učenikom. Iz lece naj doní lepša slovenska beseda, v spovednici podučujte pred vami klečejočega in pazljivega grešnika v mili čisti slovenščini; visoke nebeške misli vašega nauka vredne so boljšega jezika; drage tekočine in dragocenosti hranimo v zlatih posodah! Prazen je izgovor, da vas čisto slovenščino govorečih ne razumejo kmetje in prosti ljudje. Tudi se nauk v lepem dostojnem jeziku menda brže zasađi v proste srca.

Toda kam sem zašel? kaj govorim? kaj terjam? Kje bi se bili čiste slovenščine naučili, če se niso sami? Morda v nižjih šolah? Ne, tū je bila še nedavno „gmejn špraha“ za „pavre!“ Morda pa v semeniščih? Tudi tukaj ne, ker drugi predmeti veliko važnejšega zapopadka niso tega pri-pustili. Po vsej pravici bi me vi, od katerih tukaj govorim, zavriniti mogli: „Za materni jezik nismo imeli časa, ker

smo se hebrejščine s kervavim potom učili, da smo bili v stanu h koncu celega, ponavljam celega, v toliko muko pre-stanega leta komaj nekatere črke poznati. Na gimnazii so nas do sitega pitali z grščino, ki nam je toliko skrbí in trpljenja prizadjala, toliko noči vkradla, toliko časa nam snedla in na vse zadnje, če nismo vseh žil napeli, smo še le „Zeugniss der zweiten Klasse“ dobili! Celó kramljati po slovenski je bila pregreha, in če nas je v tem kak učitelj zasačil, imel nas je za večne čase na „špici“.

Tako bi me vi, ktere tukaj menim, zavračati utegnili.

Vendar, če prav premišljujem te sicer neugodne okolnosti, opravičiti vendar ne morete svoje nemarnosti za materni jezik. Koliko jih je morda še med vami, ki godete s tujščino, akoravno je slovenščina že tako imenitnost dosegla, da se lahko ponasamo ž njo? Glejte, zdaj so vsi drugi časi, „tempora mutantur“; treba tedaj, da se resno poprimete maternega jezika, da boste zidali, ne pa podirali. Poglejte enmalo na goriško semenišče. Kako je tukaj vse drugač! mladi naši slovenski bogoslovci se kaj možato obnašajo gledé na njih materni jezik, in vendar ne zanemarijajo drugih jim predpisanih predmetov, in vendar jih nihče v to ne sili. Od takih mladenčev je kaj pričakovati. Ti bodo gotovo spolnovali svoj visoki poklic. Čeravno pa dobro vem in sem popolnoma prepričan, da naš uzvišeni in visokospoštovani knez in nadškof*) moje očitne pohvale ne potrebujejo in posvetne slave ne iščejo, zamolčati pa vendar ne morem, kar Jim gré in v imenu vseh tukajšnih Slovincov Jim za to najsrčnišo zahvalo izrečemo, ter jih ponižno prosimo, naj bi slovenščino, ker tudi v tem oziru največ pomagati morejo, tudi zanaprej podpirati blagovolili. (Konec prihodnjič.)

Dobrovoljne premišljevanja

o laški in nemški kulturi Slovincov.

Ljubi moji lónemani, presrčni kulturtrêgarji! Jez vam prav odkritosrčno pravim, da po tem načinu, ktereга smo se do zdaj držali, ne bo nič iz vašega prizadevanja. Treba, da se čisto novega pripomočka poprimemo. Povedal ga vam bom — brez plačila, zakaj ne mislite, da poštena slovenska duša prodaja mačka v žaklji in skriva svoje ponudbe pod pečate tako imenovanih „Geheimmittel“. V dokaz tega pa, da po navadni dosedanji poti ne gré s poptujčevanjem našega naroda, naj nam bodo skušnje, ktere zgodovina uči. Glejte, kako si že od Karola vélikega nekteri prizadevajo slovenski narod z nemško kulturo osrečiti, pa kaj so opravili pri ljudstvu? Zunaj tega, da eni pravijo „špraha“ namesti „jezik“, „cajt“ namesto „čas“ in še kake dve ali tri kope tacih besed, v Ljubljani pa, da kršence pravijo „sem jo grisala, pa mi ni donkala“, „tako je mahtek“; zunaj tega ni nemška kultura nič kaj pri ljudstvu opravila. Prizadevali so se z nemškimi šolami in z nemškimi pismi v kancelijah nemško kulturo zasejevati, pa ni nič; samo med podljubeljske Cimbre je neki Nemec nemščino po štumfih zasijal, kakor nam pošteni Podljubeljec, ki noče Cimper biti, svojoglavno trdi. Slovenska zemlja za nemško kulturo ni ugodna, ker nemška kultura je za južno Slovenijo pre-severna, se nikakor ne dá aklimatizirati.

V dokaz tega, kakošne cepce (sit venia verbo!) smo tū in tam po Slovenskem, pa še te z velikim trdom in prizadevanjem izredili, naj bode to pismo, ktero vredništvu „Novic“ v izvirnem spisu pošljem, ki se tako glasi: „Hamns ti gite Tudns uns forgeben tas mjr ine olewail Schraiben wail ti lajt olewail pite sollme mjr zu ine Schraiben — homns ti gite tudns tos Schigen wen mj werme zu ine wjder Khomen mi mehtme wjder oles pezolen mit krete pelongen pecolen Losme ine Hand Kisen und Shene Krus auf di frajle wen si uns Schiken uns tos letzte Post in

*) Naše častite dopisnike iz Istre prosimo lepo, naj nam brž ko morejo povejo, kako je cena kokonom za seme ali za svilo že v Kopru ali drugod določena. Vred.

*) Bili so sami pričujoči.

unter Stair — hams ti gite wen meklich uns tos zuschigen Balt“.

No, glejte preljubi prijatli dajčkulturrêgarji! to je uspeh nemške kulture tù in tam po Slovenskem, pa le bolj pri „prebrisanih“ glavah med ljudstvom. Pa kolikokrat je tak cepec (spet prosimo za zamero, da tako po domače govorimo) diktando na tablo pisal, kolikokrat jo je pa po glavi dobil, da mu je tabla več dala, ko učenikova roka. „So ein gewächs wird erst nach tausend jahren französisch, so zäh ist die slawische Nationalität“ — pravi nek list lanskim „Novic“.

Da je to res, pogledajte v Rezijo in se bote resnice tega prepričali. Dolgo dolgo si prizadevajo že Lahji z laško kulturo osrečiti Slovence v šoli, pa še celó tako deleč so si prizadeli, da so jih „Pater noster“, „Ave Maria“ in „Credo“ in še celó „Roženkranc“ naučili po latinsko žlobudrati, toda v drugem oziru so Lahji pri njih malo več opravili ko žaba pri lešniku; Rezijan le slovansko govori zunaj par kop latinskih besed v keršanskem nauku. Da bo to bolj jasno, naj sledi tukaj ena rezijanska pesem, ktera je bila nekđaj brž ko ne metrično izdana, kar se je pa tù in tam pogubilo.

Stabat mater.

Dolorozna staše mati
Ta pod križon jočajoč
No nji sina videjoč.

Nji ta tožna sveta duša
Diskonšolana nu болоč
Ki jo prebodel dan ¹⁾ bunjal. ²⁾

Tako žalostna nu tožna
Bila benedila mati
Sinu samega.

Na ³⁾ se toži jeno joče
Dobra mati koja vidi
Na pini sina božjega.

Ni človeka, de ne joče
Vidit mater s Kristušon
Dolorano z Jezušon.

Vidit Jezusa v tromentih
Tu grehov vsih judi.
Vsem fladjelom se podav

Ano ⁴⁾ nji sladkega sina
Mati vidi, de on mrje,
Dušo Bogu daje.

Mati mlake ⁵⁾ vse dobrute
Dajte tožnost mej dušici,
No kompanjo te sulzi.

Da mo srce bo gorelo
Za dobrute Jezusa
Da bom plažav ⁶⁾ za nimer.

Sveta mati vi prosite
Tu v mo serce si zaprite
Plaje ⁷⁾ Jezusa Kristuša.

Bog me vdilite te pine,
Ki vaš sin je patev za nas,
Ano vse plaje se portov.

Zdelajte, de smilen joče,
Dar do smerti se objoče
S kričofizon z Jezušon.

Da per križu stat se zvami
Ma dušica kompanjana
Jočajoč dežidera.

Koj ma duša žvot zapusti,
Zdelajte, da bo ji dana
Ta nebeška glorijsa.

¹⁾ dan = jedan, ²⁾ meč, ³⁾ na = ona, ⁴⁾ ano = ino, ⁵⁾ mlaka = vir, ⁶⁾ plažav = jokaj, ⁷⁾ plaje = latinsko: plagae.

Glejte sad laške kulture! Kaj so Lahji opravili s svojo laško kulturo pri Rezjanih? — To, da pri procesijah latinsko žlobudrajo in molijo, če smemo to molitev imenovati, in to, da Rezijan, kadar po svetu trgovat gré, in če svoji ženi hoče kako pismo domu pisati, ga mora laško pisati, žena si mora pa za pismo tolmača iskati, ker malokdo Rezijanov bi bil kos po rezijansko pisati, žena pa še manj človeka dobiti, da bi ji po rezijansko pisano pismo brati znal.

(Dalje prihodnjič.)

Kratkočasno berilo.

Vojaški begún.

Krajnska národna pripovedka.

Iz Leptira.

(Dalje.)

Nekega delavnika zajtrkoval je mlinar s svojo družino, kar nekdo potrka na vrata, in kdo stopi v sobo? Sodniški služabnik. Prinesel je zapečatenó službeno pismo. T-r ga odpečati in prebere spise. Med družim bili so tudi tiskani listi, izmed kterih enega najprvo na tihem prebere, na to pa glasno pové ženi svoji, kaj v pismu zapisano stojí.

List glasil se je: „Opis vojaka 6. kompanije, Martina G-r, ki je dné 6. junija 18... okradel tovarša svojega, potem pa iz vojašnice (kosarne) v Ljubljani ušel“ itd.

Marija prebledi, toda nobeden ne zapazi bledega obraza njenega, ker so vsi razgovarjali se o osodi Martinovi in o žalostnih nasledkih njegovega nerodnega življenja.

O Martinu se ni nič več čulo poslej; večkrat pa slišalo se je, da so kmali tù kmali tam pridri v kako hišo ali koga oropali, bodi si v gori ali na bližnjem Koroškem. Prigodilo se je, da so napadli štirje roparji nekega bajtarja, ki se je povračal k svojim, in mu vzeli vés zaslužek.

Bajtar ta povedal je pri sodbi, da je med onimi razbojniki poznal mlinarjevega sina Martina, ki mu je bil dobro znan, ker je, ko je še oče njegov živel, večkrat ali kaj prodal ali pa prenočil v mlinu Bistriškem. Mnogo hodili so za Martinom, da bi ga vjeli, pa vés trud bil je zastonj; zakaj bil je zvit tako, da je peté odnesel povsod, kjer koli so ga zalezovali. Imel je stanovnike oddaljenih krajev in posamnih hiš za opazuhe in ti so mu morali streči in varovati ga nevarnosti, če ne, bi jim bil požgal pohištva ali pa kaj drugega storil.

Med tem preteče zopet pet let. — Blagoslov Božji nadsival je mlinarjeve Bistriške. Dva krepka, zdrava dečka igrala sta se po ledini. Eden nju bil je star šest, eden pa pet let. Eno otroče, pol leta staro, pa je ležalo v zibelki pod varstvom mile matere svoje. Stari Ivan imel je pôsla dosti. Rezal je majhne puške in sablje iz desk za dečka, zgotavljal je jermenje iz obrezkov papirnatih, ki je dobival jih od starega očeta učitelja. Narejal je tudi torbe za patrone in klobuke črno pomazane. Vadil je dečka, kako naj skačeta in še drugo, sploh kar mora znati vojak, in vse to tako resno, da je vojake smeh lomil vselej, kadar so ga vidili, vzlasti pa če je s pipo v zobeh po koncu hodé kazal jima, kako stopa hraber vojak.

Mlinar T-r jako je obogatel. Pa kako bi ne bil, ker je bil nevtrudljiv. Povečal je mlin in priredil vse po vseči. Nakopičeno kamenje, velika apnenica kazala je, da ima biti mlin prihodnje leto še večí. Začel je hoditi v Trst in tržiti z moko. To mu je donášalo veliko dobička, posebno ker je bila vožnja lahka. Jože tržil je ob enem tudi s platnom in z družimi zemeljskimi pridelki, kar mu je naklonilo mnogo posla, mnogo potov.

Dogodilo se je, da je Jože enkrat v jeseni peljal dva voza moke v Trst. Neko saboto že proti večeru sedela je Marija zunaj, malo dete ležalo je v zibelki pred njo in je spalo, dečka pa sta igrala s kamenjem in zidala hišo, kar navadno prav radi počenjajo otroci. Marija gledala je, kako se sinka igrata, in zibala je malo. Starega Ivana ni bilo domá, šel je bil obiskat brata učitelja. Družina je bila vsa na polju, so namreč ravno želi; samo star, gluh hlapec je ostal doma pa dve dekli.

Med tem se približa človek, ki ga je bilo lahko spoznati, kdo je. Obraz bil mu je zavít v modro, umazano, strgano ruto; na glavi je imel star klobuk, pomaknjen na oči; haljina, vsa raztrgana, pokrivala mu je črno telo; hlače so mu bile do kolen, noge pa boste. V eni roci držal je palico in velik molek, na ledjih pa mu je visela culja, polna cunj in druge vsakoršne sumljive robe. Korakal je varno, delal se je bolnega. Do Marije pridši pozdravi jo: „hvaljen Jezus“ — in ona mu odgovori: „amen na veke.“ Čeravno mu ni nihče rekel, se vendar vsede prav blizo Marije na klop in odloži culo.

Bilo je Marije groza vale, ko je ugledala tega človeka; ta-le govor pa jo še sosebno preplaši:

„Mati, ste morebiti sami domá? — jo vpraša berač — kaj pa sedite tako sami pri otrocih tù?“

Marija se strahú zlaže, da je za zdaj sicer sama domá, al mož je z družino vred na polju, in bo zdaj zdaj domá.

Kak strah spreletí Marijo, ko se čudno nasmeja berač in reče: „Bog daj, da oče srečno popotuje, da se zopet po-

Ž njimi tudi župnik (fajmošter) in oče Marijni. Prišel je branit ognju. Pa kako se prestraši, ko dobi preljubu svojo hčer v omedlevci. Hitro dobi vode in ji ž njo pomaga nekoliko k zavesti. Ko se reva toliko zavé, da vé, kje je, z žalostnim glasom zakliče po imenih v sobi ostala sinka, ter hoče v ogenj po nju. Toda stari Ivan, ki je bil ravno blizu nje, jo zadrži in sam plane v zapaljeno hišo. Ko zgine v ognju in dimu, strah smrtni obzame vse.

Tisti mah priderdra voz. Mlinar T-r dojde ter čuje, kaj se je dogodilo in v kaki nevarnosti so otroci. Ogenj je že širem gorél, Ivan ni mogel skozi vrata več. Strah je prevzel vse na vseh stranéh. Že je hotel Jože življenje svoje dati za življenje sinov svojih. Al v tem hipu vidijo Ivana, kako hrabro od zadej vèn koraka s pipo v zobéh, eno dete mu je na rami, drugo pa pelje sabó. Stariši preveseli objemajo sinka svoja srečno rešena, Ivan pa prične velevati prišlim, kako naj branijo, kje naj kdo poprime in kako. Obveljalo je ljudem, da so z zedinjenimi močmi ustavili ogenj, ki je upepelil malo da ne vso hišo in večí del mlina. Kaj bilo je te nesreče krivo, se ni dalo zvediti; sumili so pa, da je nekdo zapalil. Začelo je najprvo v hiši goreti, hiša pa bila je polna drv gori do slamnate strehe.

Mlinar T-r blagodari Bogu za srečno otetbo milih svojih. Staremu Ivanu bil je hvaležen iz dna svojega srca za veliko podporo njegovo, al ta se ni hvale prevzel, ampak trdil je, da je podvzetje njegovo le majhno bilo, za ktero je potreba same srčnosti, al da je povsod srčen bil, to pokazujejo mnoge bitke, v katerih je vselej srečno všel nesreči, če tudi je tisoč in tisoč krtač švigalo sém ter tjé. Pogorelo je mnogo reči, kar je pa najboljšega bilo, ostalo je, ker je bilo v varno obokani shrambi.

Jože si je zopet opomogel sčasoma. Spomladi začel je zidati in tisti dan ob letu, ko je pogorel, je zopet stal mlin bistriški lepo sozidan in priredjen, ravno tako tudi hiša in vse drugo gospodarstveno poslopje, ktero bilo je zdaj z opekami krito. Mlinar poprosi prečastitega gosp. župnika, da pridejo k njemu na goste in da mu pri tej priliki blagoslové novo poslopje. Gospod župnik mu ne odrekó! Obedovali so in pri obedu bilo je osem domačih in g. župnik, Marijni oče, palir in okrajni predstojnik.

Govorilo se je o požaru; Ivan pripoveduje, kako je kakor razborit vojak brž ugledal nevarnost, ko ni mogel skozi vrata in kako je z detetoma odzadej všel. Vesel, ker mu je tako srečno izšlo se, vzame pipo v roke, jo nabaše, zažge in vtakne v usta.

Društvo bilo je veselo, samo Marii je nekaj težilo srce. Bili so ravno najbolj živi, ko prinese sodniški služabnik oglas, da so ubežnika Martin-a G-r-ja v planini vjeli in ga že odpeljali v Ljubljano v zapor.

Marii pade kamen s srca in odkrije gostom vse o Martinovem početju, kar dozdej ni hotla povedati, ker se je bala Martina.

Pol leta pozneje bilo je mnogo ljudi po Ljubljanskih ulicah. Vojakov veliko stopalo je polagoma in malega zvona žalostni glas razlegal se je z grada. Sredi vojakov šel je človek v železje vklenjen s križem v roki. Spremljal ga je duhovnik, ki je tiho molil z nesrečnikom vred. Človek ta bil je bled, upadenih in pobešenih oči. Bil je Martin G-r. Uro pozneje bil je mrtev.

Pri sodbi obstal je, da je mlinarju zapalil mlin zato, ker mu ni Marija dala denarja toliko, kolikor ga je zahteval.

Podgoriški.

Dobrovoljne premišljevanja

o laški in nemški kulturi Slovincov.

(Dalje.)

Nas Slovence hoče vés svet s svojo kulturo osrečiti; to je vendar prečudna ljubav! Najpred jih je hotel osrečiti Rimljan s svojo latinščino; pa kaj opravi? To, da jim je

med lepi slovenski jezik nekaj latinskih besed vcepil, od katerih jih je morebiti še kakih deset besed ostalo. S ptujo kulturo preljudi kulturtrêgarji! ne dá pri slovenskem narodu nič se opraviti; rimljanska kultura se je pred slovenskega kamna prišla kakor slovenskih glav; to nam slovenski kamni pričujejo tù in tam. Tako, na priliko, se je rimska kultura v Kamniku nekega kamna prišla, ki se ga še zdaj drži. Ta kamen ima ta rimski napis:

CDINDIO
BLANDO ET
OCTAVIAE PF
QVARTAE
CDINDIO BLANDINO
AN VIII.

Kaj je neki „CDINDIVS“? to nam bo učeni naš gosp. Terstenjak povedal. Da je BLANDVS Plavec (Pvave), BLADINVS pa morebiti Plavček, se sme soditi, ker je še dandanašnji več družin okoli Kamnika, ki se za Plavca pišejo.

Ker bi pa starinoslovce mikalo vediti, kakošen da je ta kamen, naj povem. Kamen je vzdán v vogel Krištofovega hleva in obsega v podobi trivogla obe strani; na prvi strani je zgorej omenjeni napis, na drugi strani ste dve možki podobi, ki ste ena k drugi obrnjene v dolgih srajcah do tal, v sredi med njima pa venec v polkrogu k tlam visi, ktereга vsak za en konec držita.

Vem za dve slovenske vasi, ki v neko kočevsko faro spadate, in prebivavci teh vasi poslušajo božjo besedo v nemškem jeziku, nauk za spoved in obhajilo prejemajo v nemškem jeziku, in imajo od ene strani slovenske sosede od druge pa nemške in še med seboj neke hiše, ki imajo kočevske prebivavce, in čeravno s Kočevjarji kočevsko kramljajo, govorijo med seboj pa le slovensko. Vem tudi za kočevsko vas, ki spada v slovensko faro, ki v slovenski besedi božjo besedo poslušajo, po slovensko tudi nauk za prvo spoved in obhajilo prejemajo in tudi slovensko s svojimi slovenskimi sosedi govoré, toda domá v družini in med seboj pa rabijo le kočevsko narečje. Poglejte v Sorico na Krajskem; tukaj je ravno taka in prepričali se bote, da jezik kakega naroda se ne dá zatreti, kakor bi si kdo mislil.

Vem, preljudi kulturtrêgerji, da že prežite po mojem „Geheimmittel“; le počakajte enmalo; kmalo ga Vam bom povedal. Vem pa tudi, da vam bo ljubo, preljudi moji, izvediti, kako sem ta „mittel“ našel, ki ga še nobeden ni. To je bilo tako: Če se mladenči pridno ženijo, župan in jez kaj zasluživa. Letos, ker je bil dolg predpust, sva mislila prav dosti zaslužiti, pa našim mladenčem se je toliko ljubilo ženiti se ko volku smolo jesti, dasiravno bi se bile dekleta kaj rade možile. Nazadnje začnem mladenče nagovarjati, da bi se ženili in enemu in drugemu celo kopo tako lepih deklet kakor je bila Rêbêka, nasvetujem; al ktero koli sem nasvetoval, pri vsaki so mi z glavo odmajali; nobena jim ni bila po volji. Na to rečem nekemu: Ktera pa ti bo po volji, če ti ni všeč ne Jelsovarjeva Reza, ne Smrekarjeva Meta, ne nobena, saj so to zale dekleta? Pa kaj mi odgovori fant? Pravi: Zavolj „zavosti“ (zalosti) tem dekletam ni nič reči; le dota je premajhna, dota. — Davki — mi pravi nadalje — so zmiraj večí, odškodovanje moramo še zmiraj plačevati, pa kolikor je odškodovanje manjše, je pa davek večí; mi ne smemo na „zavost“ in brhkoto gledati, — dota, kaj vse drugo! „zavost“ se ne kuha in ne peče, od „zavosti“ ni nobeden sit. — Na to ga vprašam in rečem: Ali bi vi slovenski mladenči ne hotli lepih in bogatih nemških deklet v zakon vzeti? — „Še hvav, ka ba le ktera bva!“ — mi jo zarobi nazaj.

Glejte, preljudi moji, kakoršen je ta mladeneč, taki so vsi po Slovenskem. Jaz mladenče zagotavljam, da je mogoče bogate Nemke v zakon dobiti, in s tem sem jih za ženitev tako oživil, da so noč in dan ukali, za kulturo pa tudi tako vnel, da so si vsi sive škrice do kolen na-

pravili in vsi so si dali brke rasti, da bi teutonskim devicam bolj dopadli.

Pa kdo zmed prenapetih Slovincov poreče: Iz te moke ne bo kruha; to bo težka reč, da bi slovenski mladenči nemške dekleta v zakon jemali. Temu, kdor tako govori, pravim, da to je prav lahko ali po nemško: „kind-leicht“, in to se razvidi, če se to dobro premisli: Resnica je, ktere nobeden ovreči ne more, da teutonske dekleta se tako rade može, kakor slovenske; in da slovenski mladenči ne gledajo toliko na „zavost“, kakor na premoženje nevest. In kaj sledi iz tega, kakor ženitev pri bogatih Nemkah. Po slovenske dekleta bojo pa bogati Nemci prišli, ker oni ne gledajo toliko na premoženje, ko na lepoto nevest. Kolikor so Slovenke bolj revne na dotah, so pa bolj bogate na brhkoti. Da je to res, je sam enkrat neki Nemec, ki je bil v Ljubljani za profesorja, potrdil in rekel, da Slovenke v brhkoti še teutonske device prekosé. Tako bojo Slovenci in Nemci naredili o ženitvah menjo. Na ta način pa bomo sčasoma vsem Slovincem nemščino vcepili ž njo pa edino zvečičavno kulturo.

Lejte! to je tisti „Geheimmittel“, ktereга dobrovoljno brez plačila ponudim: naj se ga poprimejo, in objubim jim, da bo več izdal kakor vse njih dosedanje prizadeve po šolah in kancelijah. Le eno je potrebno: polnih mošinj. Komur je pa v resnici mar za propagando svojo, odpre tudi mošnjo polno križakov in zlatov — in teh željno pričakujemo v našo deželo.

Originali iz domačega življenja.

Spisal Valentin Zarnik.

II.

Matevž Lisica.

(Konec.)

Vrnimo se sedaj v slovansko kavarno. Ko je „Kazimirja“ na vse kraje preštudiral, ga varčno na stran dene, vradno „Wiener Zeitung“ v roko vzame in pozorno v vradnem delu preiskuje, če je kdo ekscelencija postal ali v kak drug poseben stan povzdignjen bil. Med tem je že ura na enajst kazala; Matevž se pohlevno iz svojega koticčka izkobaca in se zamišljen proti gostivni k „rinskemu caru“ napoti. Pridši na svoj cilj in konec prosi strežaja, naj ga naznani prevzvišenemu svojemu gospodu.

Neznano pohlevno in ponižno se bliža Matevž častitljivemu starčku, pomoli mu v roke dolgo spričalo — je še od mature, ktero je po srečni naključbi izvrstno napravil — prosi za majhno podporo, ker je tak revež, začeten pravoslovec brez znanja in brez vseh pripomočkov! Nadškof ga en čas molcé debelo gledajo, pa ta trenutek Matevž, kakor eskamoteur, naglo porabi; obraz v nam že znane gube spravi in milo milo se začne jokati, gotovo, da bi bil najtrjo planinsko skalo omečil. Tak nepričakovan nastop je pa vsakemu neprijeten in s človekom, ki tako ginljivo solze toči, se ne dá več parlamentirati. Molcé sežejo gospod v listnico in podajo uboremu Matevžu desetak. Bolj potolažen si solze briše, ponižno prstan na desnici poljubi, se lepo zahvali, globoko prikloni in vesel odide. Tako se je hodil Matevž zmiraj jokati in je pri tem vedno dobro živel. Poseben „fiduc“, kakor se je sam izražoval, je imel na ekscelencije in na škofo, ker tū mu je bil skoraj desetak gotov; tudi se ni ogibal, kadar je kdo po „Wien. Ztg.“ kaj višega postal, mu v fraku in belih rokavicah srečo vošit iti.

V družih rečéh je bil pa Matevž skoz in skoz poštena duša, in kadar je bil po njegovem izrazu poseben ribji lov, da so karfi in sulci v mreži ostali, se tudi ni branil za poliček vinca dati. V navadno družbo k „črnemu jelenu“ je pa samo dvakrat na leto prišel: na sveti in pustni večer; sicer je imel svoje krčme pred mestom, kjer je vse na pol bolji kup dobival.

Neki pusten večer, ko smo bili z Matevžem vred prav židane volje, ga vsi lepo prosimo, naj nam enkrat pokaže, kakošne grbe dela njegov obraz, kadar je v znanem, milem, ginljivem stanu.

Po stari prislovisci „in vino est veritas“ ga je že Matevž nekoliko imel pod kapo in kmali se je tajati začel. Ali to ti ni bilo, dragi bravec, smehu ne konca ne kraja: tako skremženo in kislo in spet tako vsako srce presunljivo se je Matevž ihtil, da smo enoglasno kričali: Kar po malarja, kar po malarja!

Neki poletni večer sem se zunaj mesta okoli južnega kolodvora sprehajal. Nebo se naglo zatamni in le tako sem dežju pete odnesel, da sem v tako zvani „hrovaški vasi“ v Balcerjevo krčmo skočil. Vsedem se mirno v en koticček in si dam polič pive prinesiti. Nekoliko korakov od mene je bila okrogla miza polna gostov, kakor je bilo viditi, stalnih gostov; bili so, jih po rokah in opravi soditi, peki, čevljarji, mizarji itd.

En sam stol s herbtom proti meni obrnjen je bil prazen in na videz za posebno važnega gosta pripravljen. Debel pek, pod katerim je ubogi stol neznano škripal, reče: „Po pravici vam povem, da sem silno radoveden, ali so gospod dohtar minister postali ali ne?“ — „Ne zapopadem, mu zavrne sosed, da bi nas tako malo čislali in nas kar tako-le zapustili in se med take divjake podali.“ „Kdo nam bo potlej — zdihne majhen, plesniv možicelj — kaj razložil in nam kaj od daljnih krajev povedal! Bolj mi je težko pri srcu, če pomislim, da nas bodo dohtar zapustili, kakor da bi mi moj lastni sin dal slovó.“

Pri tem žalostnem pomenku se mahoma vrata odpro in naglo se vsi gosti te mize vzdignejo in enoglasno zakriče: „O, dober večer, gospod dohtar! dober večer!“

Kdo je bil gospod dohtar? Bravec, vem, da si že misliš, noben drug kot M. Lisica. Pa ne ponižno in pohlevno, kakor je bila njegova navada, ampak ponosno kakor predstavnik ministerstva se bliža množici in polahkoma brez naglice, kakor se tako visokemu gospodu spodobi, odmenjeni prostor zasede. Frtavki podoben se strežaj zavrti, se mu do tal priklone, polič kipeče pive pred njega postavi in vès pohleven reče: „Gospod dohtar, Vas nalašč smo z novim sodcom čakali in ga zdajle z vašim poličem še le načeli.“

Tristo medvedov! sem si mislil, res nisi zastonj Lisica, ljubi Matevž! Mene ni zapazil, ker se je s hrbtom proti meni obrnil, sem ga lahko še na dalje občudoval. Komaj je dober dušek potegnil, ga že debel pek vpraša, ali je prevzel ministerstvo ali ne?

Prečudno se mi je to vprašanje zdelo; zato radovedno pričakujem, kaj bo Matevž odgovoril.

„Nismo se mogli pogoditi — reče s tehtnim glasom — obetali so mi njih svitlost 12.000 tolarjev in predsedništvo ministerstva, pa le moje domoljubje se je nad eno krho spodtikalo, da bi bil namreč mogel v politiki z Rusom v španovii zoper naše cesarstvo spletke delati — tega pa na nobeno vižo! — Skalnati in pusti kraji bi me ne bili zadrževali, saj je tudi v „moji domovini na Ilirskem zlo enako“. Zdaj se mi še le luč v ti zagonetki prižge — spomnim se, da ravno takrat bival je v Beču črnogorski knez Danilo v gostivni „Munsch“. Zobe sem s silo skupaj tiščal, da mi ni smeh všel, ko je prekanjeni Matevž tako svoje poštene dunajske sosede čez klanec vlekel. — Pripovedoval jim je na dalje, kako ga je knez prijazno sprejel in mu precej roko podal, kako ga je prosil in moral, da bi ministerstvo prevzel itd. Tudi jim je razkladal, kako da dunajski časniki o Črnigori lažejo, da je tam vse drugače, kako so Cetinje lepo, veliko mesto, ki šteje čez 50.000 stanovavcov, kako so doline med pustim skalovjem krasne, in da kar na sv. obljubljeno deželo spominjajo.

Tolsti pek nazadnje vès navdušen za polič zgrabi in napije zdravico: „Bog poživi našega visokospoštovanega in